

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio vndecima. Vtrum saltem pro peccato veniali poßit purus homo Deo
satisfacere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

ad meritum vitae eternae, vel ad proprium meritum a dei iustitia; cum etiam quia non est omnino sine charitate, qui Deum iam super omnia amat. Concilium autem utens nomine dispositionis tanquam certiori, non excludit alias rationes morales, quae in hac fere includuntur. Ad tertium respondetur, illo fere argumento uti haereticos huius temporis ad excludendas nostras satisfactiones: sicut ergo satisfactio Christi non excludit nostram condignam, ubi talis esse potest, scilicet, pro poena, ita etiam non excludit imperfectam, ubi maior esse non potest, scilicet, pro culpa. Sed instabit fortasse aliquis, nam ex discursu facto, non videtur solum probari satisfactio imperfecta, sed etiam perfecta: quando enim ab aliquo exigitur, quantum potest, summa satisfactio exigitur; & qui hoc modo satisfacit, perfecte satisfacere censendus est. Respondetur, perfectionem satisfactionis non attendi ex potestate satisfaciendi, sed ex aequalitate rei ad rem, & ideo, licet talis homo possit dici perfecte satisfacere suae obligationi, quia nemo ad impossibile obligatur: non tamen perfectam satisfactionem exhibere, quae ad aequalitatem in re constituendam necessaria esset. Dices: Ergo hoc modo etiam homo per vires naturae potest satisfacere imperfecte per naturalem dolorem & amorem, si Deus maiorem non exigeret, nec vires gratiae daret ad illum eliciendum, & illo velle esse contentus. Respondetur, posse Deum id facere de potentia absoluta, illam tamen vix mereri nomen satisfactionis, etiam imperfectissimae; tum propter maximam inproportionem illius actus, tum etiam quia non exigitur ab illo homine totum id quod absolute posset praestare. Et ob eandem rationem in iustificatione, quae nunc fit per attritionem cum sacramento, non ita proprie dicta imperfecta satisfactio inuenitur.

SECTIO XI.

Verum saltem pro peccato veniali possit purus homo Deo satisfacere.

Materia huius dubitationis proprium habet locum, & ex professo tractanda est inferius qu. 87. hic tamen omnino praemitti non potuit, breuissime vero attingenda est, solum ut videamus, quomodo in hoc etiam superet satisfactio Christi satisfactionem puri hominis.

Prima ergo sententia referri potest quorundam scholasticorum, qui non solum per gratiam, sed etiam per vires naturae, affirmant, posse hominem satisfacere pro peccato veniali, & illud a se expellere, vel sustinendo proportionatam poenam, ut sentiunt Scot. in 4. distinct. 21. q. 1. & Gabriel distinct. 16. qu. 5. art. 1. vel per actum moraliter bonum, & peccato veniali contrarium, ut existimat Durand. in 4. distinct. 16. q. 2. & dist. 21. q. 1. Sed hanc sententiam existimo valde falsam, & errorem sapere Pelagii: generaliter enim omnis peccati remissio in Scriptura sacra gratiae Dei, Christoq. tribuitur, ut patet ad Rom. 4. 1. Io. 8. & Arauc. II. cap. 14. & 22. & ex Trident. sess. 6. cap. 11. ubi dicit, illam esse iustorum vocem. *Dimitte nobis debita nostra*, quae exponit esse peccata venialia, quae iusti postulant à DEO remitti. Et ratio breuiter est, quia sine diuina gratia nihil potest homo facere, quod ad eternam vitam consequendam conferat: certum est autem, remissionem peccati venialis multum conferre. Ac deinde ad quaecumque satisfactionem, vel meritum de condigno apud Deum, constat, necessariam esse gratiam sanctificantem, sine qua homo est inimicus Deo: & inimico nihil potest esse à Deo debitum de iustitia, ut supra dicebamus. Itaque certum hoc loco sit, alibi enim probabitur fusius, hominem purum, non iustificatum non posse condigne satisfacere pro peccato veniali. Pro-

cedit ergo quaestio de homine iusto, & de facto habet locum tantum in peccato proprio: nam de alieno certum est, non posse vnum satisfacere pro culpa alterius, etiam veniali: posset tamen id quari de potentia absoluta: ex his vero, quae dicemus, adiunctis iis, quae in sectio. 7. dicta sunt, relinquetur definitum.

Secunda ergo opinio est, hominem iustum non posse satisfacere de condigno pro veniali peccato: quam tenet Petr. Soto in instit. sacerdot. lect. 18. de poenit. quam solum probat ex principio posito, quia remissio peccati venialis, est opus diuinæ gratiae: & ita in oratione Dominica illam petimus, ut gratuito à Deo donandam, cum dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*. Vnde etiam facit in verbo remissionis, quod liberalitatem indicat: nam debitum, quod plene soluitur, non remittitur: & hanc sententiam tribuit D. Thom. 3. p. q. 87. ar. 4.

Tertia vero sententia extreme contraria esse potest: hominem iustum posse ex iustitia rigorosa, & omnino perfecta satisfacere pro venialibus peccatis. Quia actus amoris Dei super omnia, est ita perfectus, ut repugnet etiam peccatis venialibus & procedens ab homine grato, videtur esse non solum aequalis, sed etiam maioris valoris, quam sit totum debitum venialis peccati: aliunde vero homo gratus in se habet sufficiens principium, ratione cuius debentur illi omnia auxilia necessaria ad huiusmodi actum efficiendum, & valorem illi praestandum: quia propter peccatum veniale, nec privatur homo gratia, nec contrahit debitum carceris auxiliis necessariis, & sufficientibus ad huiusmodi actum: nihil ergo hic deest ad iustitiam non solum aequalem, sed etiam rigorosam. Nam licet hac satisfactio supponat gratiam, tamen non supponit gratiam factam post contractum debitum peccati venialis, nec primario datam in ordine ad finem consequendi remissionem talis peccati: sed solum supponit gratiam ante obtentam per baptismum vel aliam priorem dispositionem, seu aliud sacramentum: hoc a. nihil prorsus videtur derogare perfectioni iustitiae: praeterea, cum homo non satisfaciatur per ipsam gratiam quasi formaliter, sed per fructus iustitiae, quos ipse homo sibi comparat, tanquam dominus suorum actuum, gratiae Dei cooperando. Quod vero iustiter actus sint etiam ipsius Dei, & per auxilium speciale fiant, ac denique possint esse aliis modis debiti, non videtur magis derogare perfectioni huius iustitiae, quam iustitiam Christi minuere, in cuius actibus fere eadem inueniri possunt, ut saepe in superioribus est dictum. Vnde concludi videtur, quod attinet ad perfectionem iustitiae, hunc effectum non minus exacte fieri posse à puro homine, quam ab ipso met Christo.

Dico tamen primo, simpliciter & absolute posse hominem iustificatum satisfacere de condigno pro veniali peccato, atque adeo ex iustitia, & non mere gratia illius remissionem consequi. Hanc sumo ex D. Tho. in fr. q. 87. 3. ad 3. ubi simpliciter concedit remitti peccatum veniale virtute alienius satisfactionis: neque in artic. 4. dicit contrarium, sed solum dicit, ad hanc satisfactionem esse gratiam necessariam: & in 1. 2. q. 72. artic. 5. dicit, peccatum veniale esse reparabile per virtutem intrinsecam: in quo potissimum differt à mortali id est, per virtutem gratiae, quam non tollit, sicut mortale: non est ergo reparabile per solum gratuitam remissionem: quia hac non habet proprie intrinsecum principium in homine: sed per condignam satisfactionem, cuius principium est gratia, quae in homine manet. Et eandem sententiam fortiori ratione docent Scot. Durand. Gabriel. & alij supra citati, & expresse Palud. in 4. d. 16. qu. 1. num. 27. & sequentibus, & Ricard. in 4. d. 17. artic. 1. quaest. 7. Et probatur, quia opus contritionis, vel amoris Dei videtur ex natura sua opus maxime proportionatum ad huiusmodi satisfactionem, vel remissionem: quia nobiliori modo attingit Deum, & homi-

Scot.
Gabr.
Durand.

Rom. 15.
1. Io. 8.
Et
Concil. Mil.
Araus.
Trident.

Petr. Soto.

D. Thom.

Scot.
Durand.
Gabr.
Palud.

hominem ad illum conuertit: peccatum enim veniale non est proprie contra Deum, vt vltimum finē, sed præter Deum: neque auertit ab illo, sed retardat. Deniq; non est proprie offensa, & iniuria, sed valde analogice: vnde vnum solum mortale maiorem rationem iniuriæ habet, quam simul sumpta innumera venialia: at vero actus amoris, vel contritionis, attingit Deum ipsum, vt vltimum finem, & perfectio dono hominem ad illum conuertit. Deinde persona operans est digna, quia supponitur iusta, & amica Dei: & aliunde non deest promissio Dei sub conditione talis operis, dicitur enim 1. Ioan. 1. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, vt remittat nobis. Loquitur autem præsertim de venialibus, vt ibi August. tract. 1. notauit, paulo enim antea dixerat. Si dixerimus, quia peccatum non habemus: quod propter venialia potissimum generatim de omnib. dictum est: nihil ergo hic deest ad condignam, & iustam satisfactionem, quam aliquo modo confirmant dicta verba Ioannis, quibus fidelitati, & iustitiæ diuinæ hunc tribuit effectum. Confirmatur, quia hæc leues offensa, quæ humano modo vix possunt vitari, secundum prudentem æstimationem moralem non sunt magni valoris, aut momenti, propter quod peccatis venialibus, per se loquendo, solum temporalis poena debetur, at vero actus charitatis hominis iusti, magni pretij, & valoris est apud Deum, & æternum premium meretur, ergo, &c. Deniq; confirmatur, nam homini iusto debetur, ex iustitia vita æterna, quæ iuste priuari non potest, si peccatum mortale non committat: sed per venialia peccata impeditur, ne hanc vitam æternam consequatur, quandiu illi remissa non sunt; ergo potest aliquo modo non solum ex misericordia, sed ex iustitia consequi, vt tale impedimentum gloriæ auferatur: alias posset perpetuo priuari beatitudine propter veniale peccatum absq; iniustitia. Non est autem alius modus contentior obtinendi ex iustitia remissionē venialis culpæ, quam per condignam satisfactionem.

Potest vero contra conclusionem hanc ex principiis supra positis formari ratio, quia grauitas iniuriæ sumitur ex persona offensa, satisfactionis vero ex persona satisfaciens: sed etiam in culpa veniali, persona offensa est infinita, satisfaciens autem finita, ergo neque proportio, neque æqualitas seruetur. Respondetur primum, negando peccatum veniale esse offensam simpliciter, sed secundum quid, vt dictum est. Deinde, cum hæc moraliter sint considerata, eadem ratio in offensione leui, & graui censeri non potest, quia leues offensiones quæ non proprie attingunt ipsas personas, sed solum versantur circa quædam quasi ipsas extrinsecas, & adiacentia, moraliter non censentur magni ponderis esse, sed à persona etiam inferioris ordinis compensari possunt; huiusmodi autem est in proposito veniale peccatum, quod contra Deum proprie non est, nec circa eum in se ipso, sed circa media ad illum potius versatur, vt D. Tho. dixit in 1. 2. q. 88. art. 1. & 2. & ideo mirum non est, si per actum personæ finitæ compensari possit. Deniq; etiam si in hoc non seruetur omnimoda proportio & æqualitas, non propterea non erit satisfactio condigna & de iustitia, quia sufficit proportio explicata, sanctitate, & gratia, dictisq; alijs concurrentibus.

Dico secundo. Hæc satisfactio puræ creaturæ pro peccato veniali non est tam exacta, & perfecta, quin satisfactio Christi pro peccato veniali perfectior fuerit, iustendo etiam in rationem iustitiæ, eiusque perfectionem. Deniq; satisfactio Christi merito dici potest de rigore iustitiæ, non vero pure creaturæ satisfactio. Probat ex omnibus supra adductis testimonijs, quibus soli Christo hæc perfecta iustitia tribuitur: vniuersa enim loquuntur de omni iustitia apud Deum. Est etiam hoc magis consentaneum di-

gnitati Christi Domini. Ratione vero explicari breuit er potest ex supradictis; nam si in primis in solo Christo reperitur illa exacta, & perfectissima æqualitas, vt persona satisfaciens sit tam digna, quam persona offensa, deinde soli Christo, proprie loquendo, nulla gratia facta est, quamuis sit facta eius humanitati. Præterea solus ipse habuit infinitum valorem in suis operibus, quo posset vincere, & superare debitum omne: at vero opera puræ creaturæ finiti valoris sunt, & posset fieri debita alijs modis, etiam debito rigorofo, & perfecto, ita vt re vera non haberent sufficientem moralem valorem ad vtumque debitum persoluendum. Denique si intelligeretur purus homo omnino innocens & sanctus satisfacere pro peccato veniali alieno, vltra omnia dicta superaretur à Christo, quod non esset illi connaturalē & intrinsecum, esse caput aliorum, atque adeo nec posset satisfacere pro alieno peccato, etiam veniali, sicut est Christo, si vero intelligatur purus homo iustus satisfaciens pro suo veniali peccato, in hoc etiam multum deficit à Christo satisfaciens, quod non est persona innocens, & omnino sancta, atque adeo minus digna etiam ex hac parte ad satisfaciendum.

Sed obijcit aliquis, ergo posset Deus seruato toto rigore iustitiæ, non acceptare satisfactionem hominis iusti pro peccato veniali proprio: ergo ex vi iustitiæ posset homo iustus perpetuo priuari beatitudine pro solo peccato veniali. ergo peccatum veniale, quantum est ex se in æternum priuat beatitudine & vltimo fine. Quod si nunc id non efficit, solum est ex diuina misericordia. Ex quo vltius concludi potest, nullum esse naturā suā peccatum veniale, nam omnia de se asserunt mortem animæ, quæ in carentia vltimi finis, seu in auersione ab illo consistit. Sed ea, quæ nunc dicuntur venialia, solum erunt huiusmodi, quia Deus non vult ea ad mortem imputare, hæc autem sunt valde absurda, & erronea, vt constat ex prima secundæ q. 72. ar. 5. & quæst. 88. ar. 1. & 2.

Ad hanc obiectionem dico, possunt esse respondendi modi extreme contrarij. Prior est, satisfactio nem, quam homo iustus exhibere potest pro veniali peccato, talem esse, vt non pendeat ex diuina acceptatione, sed omnino naturaliter ac necessario fiat per illum actum, per quem iustus satisfacere dicitur pro culpa veniali: quia nimirum actus ille formaliter, & vi sua expellit talem culpam, ita vt de potentia absoluta non possint simul manere. Et hæc sententia videtur coincidere cum illa, quam refert Ricard. in 4. d. 17. art. 1. q. 7. quod homo effectiue causat remissionem venialis peccati, efficiendo contritionem, per quam illud formaliter expellitur. Et est quidem minus probabilis sententia, quam similis supra tractata sect. 8. de remissione peccati mortalis. Nihilominus tamen non censeo esse veram, nec Ricard. supra illam probat, & si considerentur, quæ tractando de satisfactione Christi; & in prædicta sect. 8. dicta sunt, ex eis constat, nullam esse posse satisfactionem hominis ad Deum: quæ diuinam acceptationem non requirat, & ab ea non pendeat, saltem propter eam causam, quod nihil potest Deo in satisfactionem offerri, quod multis alijs titulis ei non debeat, propter quos solos posset Deus actum illum exigere, vel acceptare sine villo ordine ad satisfactionem. Quæ ratio etiam habet locum in peccato veniali, & communiter ab Anselmo, & alijs Doctorib. asseritur ad excludendam perfectam iustitiam: puræ creaturæ ad Deum, vt minimum tamen mihi probare videtur non esse possibilem creaturæ satisfactionem ad Deum pro culpa, quam Deus non possit repellere & non acceptare. Deinde nullus apparet actus hominis iusti, qui de potentia absoluta esse non possit cum veniali culpa habituali. Nam, si quis esset maxime dilectio Dei intensa & perfecta, aut formalis derelictio talis peccati: neutrum autem horum dici

Obijcit

An satisfactio condigna pro peccato veniali acceptationem requirat.

Ricard.

poteſt: ergo. Probatuꝛ minor quoad priorem partem: quia actus amoris non habet formalem oppositionem cum veniali peccato, neque inuoluit ullam contradictionem, quod iustus retinens culpam venialem, quasi in habitu, eliciat talem caritatis actum, quia, neque illa culpa destruit vires necessarias ad eliciendum talem actum; neque destruit obiectum eius: poteſt enim homo velle placere Deo in omnibus, & omni conatu, quamuis non possit à se expellere culpam venialem habitualement. Secunda vero pars minoris patet, quia homo existens in peccato mortali, & veniali simul, quamuis veniale peccatum detestetur propter malitiam eius, nihilominus illud à se non expellit, neque est formalis repugnantia inter talem actum, & talem culpam: ergo idem erit de quacunque alia detestatione formali, etiam si sit ex altiori motiuo, vel coniuncta cum gratia, nam, si quæ esset formalis repugnantia physica seu naturalis, oriretur potius ex modo tendentia, & conuerſione, seu auersione voluntatis, ad tale obiectum, quam ex motu, vel conditione personæ operantis: hæc enim non videtur quicquam conferre ad formalem repugnantiam physicam, sed solum ad perfectionem actus seu morale estimationem eius. Secundus modus respondendi est, concedendo remissionem peccati venialis pendere ex acceptatione diuina, & consequenter peccatum veniale talis esse conditionis ac meriti, ut si Deus veller, toto rigore suæ iustitiæ uti, posset iuste hominem iustum perpetuo excludere à beatitudine propter solum veniale peccatum.

An veniale peccatum ex iustitiæ rigore possit in æternum puniri.

Ex quo principio, dixisse videtur quidam Doctor agens de influentia Christi capitis in animas purgatorij, Ex misericordia Dei, respicientis ad merita Christi, factum esse, ut poenæ purgatorij sint, & ut temporales sint. Nam, si veller Deus toto rigore iustitiæ uti, posset ad nullum opus talium animarum respicere, nullamque satisfactionem, aut satisfactionem earum acceptare, sed propter veniales culpas si quas secum deferunt, eas in perpetuum à regno exclusas detinere. Imo idem ait posse facere Deum, propter solum reatum poenarum temporalium, pro quibus iustus in hac vita non satisfecit: nam, licet hoc ad rigorem pertineret, non ad iniustitiam. Et declarat, se loqui, non considerando Deum ut dominum vitæ & mortis, sed ut legislatorem & gubernatorem. Fundamentum eius est, quia, cum ipse animæ non se purgauerint sufficienter in statu vitæ, cum possent ex vi gratiæ, & caritatis, & auxiliorum Dei, nulla eis irrogaretur iniuria, si peracto viæ cursu, neque ad satisfaciendum, neque ad satisfaciendum, eis daretur locus, sed perpetuo exules à regno manerent. Verumtamen hæc sententia videtur plane incidere in illa incommoda, quæ in obiectione facta illata sunt. Nam in primis ex ea sequitur, peccatum veniale ex se & natura sua æternam poenam mereri, & esse irreparabile ab intrinseco: consequens est falsum, nam hæc est ratio propria peccati mortalis, ut Dignus Thomas locis supra citatis docet. Sequela patet, quia Deus utens sola ratione gubernatoris seu iudicis posset iuste punire hominem existentem in gratia & peccantem venialiter priuatione gloriæ æternæ: ergo peccatum veniale ex se meretur hanc poenam. Rursus, peccatum veniale ex se meretur æternam priuationem gloriæ; ergo meretur etiam externam priuationem gratiæ; ergo, quantum est ex se, tollit principium intrinsecum, quo possit talis culpa expelli, & consequenter, quantum est ex se, tã irreparabilis culpa est, sicut mortalis. Prima consequentia probatur, quia gratia est semen gloriæ, & confert ius ad illam: si ergo peccatum veniale ex se meretur æternam gloriæ carentiam, ex se tollit omnem ius ad gloriæ; & consequenter ex se meretur etiam priuationem gloriæ.

Tandem, quia, si peccatum veniale ex se meretur priuationem æternam gloriæ, proſus deordinat

hominem ab ultimo fine, quantum est ex se: nulla enim poteſt esse maior deordinatio, quam debitum perpetuo carenti illo: ergo peccatum veniale ex natura sua mortale erat: quod si nunc non refert animæ mortem misericordiæ Dei & meritis Christi attribuentium est, quia, scilicet, propter Christi merita Deus non ita imputat hæc peccata, quod repugnat sanæ doctrinæ, & in Lutherani errorum multum inclinat.

Respondendi vero poteſt, iuxta prædictam sententiam hæc incommoda non sequi, quia peccatum veniale, ex natura sua habet, ut, saltem pro statu vitæ, relinquatur in homine poteſtate satisfaciendi, & purgandi se ab ipſo, quod non habet mortale. Sed interrogo, an posset Deus utens toto rigore iustitiæ, non concedere homini hoc tempus vitæ ad satisfaciendum pro culpa veniali, sed statim illum priuare in æternum beatitudine, ita ut misericordiæ Dei, & meritis Christi tribuendum sit, quod homini iusto venialiter peccanti tempus satisfaciendi & se purgandi in hac vita conceſſerit. Vel necessarium fuit, ut Deus, seruans rigorem iustitiæ hoc tempus concederet homini iusto ad satisfaciendum pro culpa veniali. Si primum dicatur, sequuntur omnia incommoda illata, quia iam Deus utens rigore iustitiæ, posset priuare statim æternam gloriæ hominem iustum venialiter peccantem, nullum tempus ad se purgandum, vel satisfaciendum illi concedendo.

Et consequenter sic totum hoc mereri peccatum veniale ex se: ex quo sequuntur cætera inconuenientia illata. Si autem dicatur secundum, id in primis non dicitur consequenter, quin potius certius est, ad misericordiam Dei spectare, quod modum & rationem nobis conceſſerit satisfaciendi in hac vita pro poenis debitis in futura; & hoc maxime attribuentum est Christi meritis.

Deinde, quia si illud est aliquo modo verum, ideo est, quia est debitum gratiæ ac iustitiæ, ut per venialia peccata non excludatur à subiecto in quo est, & consequenter, ut nec subiectum sanctificatum per ipsam perpetuo excludatur ab hæreditate & regno, quod illi respondet hinc enim fit, ut gratiæ ipsi conaturalis sit posse expellere à suo subiecto veniales culpas satisfaciendo pro illis. Si autem hoc ita est, ut reuera est: ergo, quomodo cumque sit anima cum gratia & peccato veniali, siue coniuncta sit, siue separata, semper est potens per gratiam ad expellendum venialem culpam satisfaciendo pro illa, vel merendo remissionem eius: ergo, si consideretur natura gratiæ & venialis culpæ, & meritum vnius, ac debitum alterius, non est cur potius vno tempore, quam alio, posset per gratiam expelli talis culpa: aut è contrario propter talem culpam perpetuo priuari gratia, ut fini suo coniungatur: semper ergo culpa venialis est de se tantum temporale impedimentum, & non æternum.

Et confirmatur primo: quia alias, etiam posset Deus utens rigore iustitiæ non concedere homini iusto, ut possit se à peccatis venialibus purgare, totum tempus huius vitæ, sed tantum vnum annum, verbi gratia, vel mensem, vel diem, vel horam, quia stando vel in legibus iustitiæ, nulla ratio differentie assignari poteſt: si autem id concedatur pari fere ratione poterit idem dici de toto tempore vitæ nullam particulam eius excipiendo, quæ enim est lex iustitiæ, quæ magis ad hoc obliget, quam ad illud? Vnde confirmatur secundo quia alias, stando in rigore iustitiæ, posset Deus priuare gratia & caritate animam discedentem à corpore cum sola culpa veniali in poenam illius: consequens est absurdissimum: ergo. Sequela patet argumento facto, quia non est maior ratio de priuatione gloriæ, quæ de perpetua priuatione gloriæ, imò vna ad aliã consequitur. Minor vero patet, quia, si peccatum veniale mereretur ex se illam priuationem

Euaſio.

Replica.

nem gratiæ, posset Deus, statim ac homo venialiter peccat, eam penam inferre, non expectata aliqua satisfactione, quia nulla lex iustitiæ eum obligat ad eam expectandam. Tandem confirmo, quia peccatum veniale natura sua solum meretur temporalem penam voluntarie & in gratia sustinendam: ergo nullo modo potest intra limites iustitiæ pena illa fieri æterna in homine grato, & voluntarie satisfaciente, seu satis patiente.

Respondetur ergo, dupliciter posse hominem iustum considerari post commissum veniale peccatum. Vno modo, antequam ei talis culpa & pena ei respondens remissa sit. Alio modo, quod culpa iam sit remissa, non tamen pena. Rursus dupliciter posse considerari Deum respectu talis hominis, scilicet, vel ut absolutum dominum, vel tantum ut iudicem vel gubernatorem supremum. Principio igitur dicendum est, ablata culpa, non posse Deum, ut iudicem perpetuo punire hominem iustum pro veniali peccato. Patet, quia illa pena, siue in hac vita, siue in futura infligitur, ex vi iustitiæ, & considerando merita talis causæ temporalis est. Vnde obiter intelligitur, multo magis falsum esse, quod præcedens opinio aiebat, non posse animas iustas satis patienti in futura vita pro reatu penæ temporalis, si Deus velit toto rigore iustitiæ vii, sed posse perpetuo illas beatitudine privare: hoc enim inuoluit repugnantiam, nam, cum remittitur culpa mortalis, absolute remittitur pena æterna & in temporalem commutatur: ergo stando intra limites iustitiæ, non potest illa pena rursus fieri æterna: maxime, quod illa pena per se est pena vitæ futuræ, quod vero per penas huius vitæ tolli, seu satisfieri possit, est ex benigna Dei promissione propter Christi merita. Vterius ergo dicendum est, connaturale esse gratiæ, ut per opera sua possit expellere peccata venialia. Et consequenter esse ei debitum debito connaturalitatis, ut opera eius acceptentur in satisfactionem pro culpis venialibus. E converso autem esse intrinsecum veniali peccato ut propter illud solum non possit homo iustus gratia privari: hæc enim omnia probant argumenta facta, & hæc satis sunt ad differentiam constituendam inter veniale peccatum & mortale; & ut verum sit, non posse hominem propter solum veniale peccatum privari æternam beatitudinem ex vi solius iustitiæ. Nihilominus tamen, de absoluta potentia, posset Deus, ut dominus omnium, non acceptare satisfactionem hominis iusti pro peccato veniali, quia potuisset non promittere, cum hoc fuerit ei liberum, & secunda promissione, nihil est, quod Deum necessitet ad acceptandum, sed tunc magis ageret ut Dominus, quam ut iudex, quia ageret præter naturam gratiæ, & præter debitum connaturale illi. Et hæc est vera & sufficientis solutio obiectionis propositæ.

SECTIO XII.

Utrum possit homo purus, saltem ut Christi membrum, satisfacere Deo ex perfecta iustitia pro peccato suo.

HÆC quæstio videri potest huic disputationi non admodum necessaria, tamen ad materiæ complementum, & quia ab aliis autoribus hoc loco introducta est, & breuissime expediri potest, non putavi prætermittendam: præsertim, qui etiam ad explicandam convenientiam incarnationis Christi propter perfectam satisfactionem nostram, non solum ut ab ipso facta est, sed ut a nobis etiam exercetur, plurimum conferre potest.

Dux igitur possunt de quæstione hæc referri sententiæ. Prior est, affirmans nostram satisfactionem, ut fundatam in satisfactione Christi, esse de rigore iustitiæ: ita sentit Caietan. hoc loco, & to. 3. opusculi tract. 10. cap. 9. & Soto in 4. d. 19. qu. 1. art. 2. concl. 3.

A Eodem in 4. d. p. quæst. 11. art. 2. Hofius in confess. cap. 73. & videtur illis fauere D. Thom. infra, quæst. 48. artic. 1. ubi inquit, ita se habere opera Christi capitis tam ad se, quam ad sua membra, sicut se habent opera alterius hominis in gratia constituti ad ipsum, & art. 2. ad 1. dicit caput, & membra esse quasi unam personam mysticam, & ideo satisfactionem Christi ad omnes fideles pertinere, sicut ad sua membra, & quæst. 49. art. 1. dicit totam Ecclesiam, quæ est mysticum corpus Christi, computari quasi unam personam cum suo capite Christo in quo etiam fundata est illa regula Ticonij, quæ est apud August. lib. 3. de doctr. Christ. cap. 30. & 31. Actiones capitis tribui membris, & e converso, propter hanc mysticam coniunctionem, sicut ergo Christus satisfecit de rigore iustitiæ, ita membra eius, ut illi coniuncta, poterunt eodem modo satisfacere. Quod aliqui confirmant ex illo ad Coloss. 1. Adimpleo ea: quæ desunt passioni Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia. Hoc tamen testimonium nihil ad præsentem quæstionem facit, quia ad litteram non loquitur Paul. de suis passionibus, vel laboribus, quatenus per illa satisfaciebat pro corpore Ecclesiæ, quoad sufficientiam (ut ita loquamur) quia quoad hoc nihil deerat passioni Christi, sed loquitur de appellatione, & de efficacia satisfactionis Christi circa corpus Ecclesiæ, ad quam ipse laborando, & patiendo cooperabatur: de quo testimonio dicemus latius in materia de satisfactione. Potest vero hæc sententia confirmari, quia nostræ satisfactioni, ut fundatæ in Christo ex toto rigore iustitiæ debetur remissio peccati, iuxta illud ad Rō. 8. Rom. 8. Deus, qui iustificat, quis est, qui condemnat? Christus Iesus, qui mortuus est, qui etiam interpellat pro nobis, &c. & 2. Corinth. 5. eum, qui non novit peccatum pro nobis & Cor. 5. peccatum fecit, ut efficiamur iustitia Dei in ipso. Et ideo multi existimant dixisse Ioannem 1. canonica cap. 1. I. Ioan. 1. Fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra: quia nobis in Christo satisfaciuntibus, ex iustitia debetur remissio peccati, peccato ergo in Christo satisfaciunt de rigore iustitiæ.

Secunda sententia negat, posse nos vere dici satisfacere de rigore iustitiæ, etiam ut Christi membra: quia si loquamur de satisfactione pro culpa mortali, homo non satisfacit pro illa, ut vivum membrum Christi, ergo non potest villo modo dici satisfacere de condigno, nedum de rigore iustitiæ. Antecedens patet ex supra dictis, consequentia vero probatur, qui homo etiam, ut membrum Christi, nihil potest operari, quod apud Deum habeat condignum valorem ad meritum, vel satisfactionem apud Deum, si non fuerit vivum membrum Christi, iuxta illud Ioan. 15. Sicut palme non possunt ferre fructum a semetipso, nisi manserint in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Manemus autem in Christo quamdiu sumus membra eius viva: ut recte ibi August. exposuit ex verbis eiusdem Christi, qui statim subiungit, Si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palme & arefiet & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet: Quod verum est de omnibus, qui in ipso per charitatem non manent, & ideo clarius infra subiungit: Manete in dilectione mea. Et ratione patet ex dictis, quia, si homo non sit membrum vivum Christi, opera eius non habent in se valorem moralem coram Deo, ergo, qui illa operatur, nullo modo potest vere dici satisfacere. Nisi fortasse quis dicat extrinsecam imputationem ad hoc sufficere, quod plane falsum est, & his temporibus male audit. alias pari ratione posset dici peccator mereri de rigore iustitiæ primam gratiam propter imputationem meritum Christi, & paruulus, qui sine opere suo iustificatur per Christum, posset dici satisfacere Deo, de rigore iustitiæ, per similem imputationem, quod nullus, qui bene sentiat concedere audebit. Si autem loquamur